

Een kerk vol vrouwen, zonder functies

10 dinsdag Feb 2015

VATICANSTAD – Vrouwen kunnen geen priester worden, maar waarom zijn er niet méér vrouwen in andere leidinggevende posities in de kerk? Deze week is er in het Vaticaan een congres over de rol van vrouwen in kerk en de samenleving. Een nieuwsanalyse. [Nederlands Dagblad van 4 februari 2015]

‘Als we in onze kerken de joodse regel van een minimum van tien mannen zouden hanteren om te kunnen bidden, zouden veel van onze wekelijkse missen geschrapt moeten worden. Maar gelukkig zijn er vrouwen.’

Met deze woorden illustreerde kardinaal Gianfranco Ravasi, de voorzitter van de pauselijke raad voor Cultuur, het thema van een vier dagen durend congres dat vandaag in het Vaticaan geopend wordt, met als thema: ‘Vrouwen en cultuur: gelijkheid en verscheidenheid’.

Het congres houdt zich – afgaande op de sprekerslijst en het vooraf gepubliceerde werkdocument – met een groot aantal zaken bezig: huiselijk geweld, de vraag of er typisch vrouwelijke eigenschappen bestaan, de rol van vrouwen in de voortplanting, de vraag in hoeverre plastische chirurgie een vorm van agressie tegen vrouwen inhoudt, de problematiek van selectieve abortus op vrouwelijke foetussen.

En – jawel – ook de plaats en de rol van de vrouw in de Rooms-Katholieke Kerk komt aan bod. Het werkdocument spreekt zelfs hardop uit dat het traditionele katholieke beeld van de vrouw ‘niet beantwoordt aan de huidige realiteit’, en dat sommige vrouwen daarom de kerk liever achter zich laten.

Reeds paus Benedictus XVI had in 2012 besloten dat de Osservatore Romano, het dagblad van het Vaticaan, een maandelijkse vrouwenbijlage moest krijgen. Hij koos persoonlijk voor de functie van eindredacteur Lucetta Scaraffia, een alomgewaardeerd historica en uitgesproken feministe. Zij constateerde al snel de binnen de Vaticaanse muren heersende macho-cultuur en vrouwvijandigheid: ‘Het is een gesloten wereld, die zich slechts met het probleem van de macht bezighoudt’. Steeds luider hoort men – ook binnen de muren van het Vaticaan – kritiek op het feit dat het overgrote deel van de actieve gelovigen vrouw is, maar dat deze vrouwen geen of nauwelijks leidinggevende functies binnen het kerkelijk bestuursapparaat vervullen. Het werkdocument stelt de vraag als volgt: ‘Waarom hebben vrouwen, ondanks hun grote aanwezigheid, zo weinig impact op kerkelijke structuren? Waarom geven we in de pastorale praktijk deze vrouwen slechts taken die beantwoorden aan een nogal rigide schema dat voortvloeit uit ideologische en voorvaderlijke overblijfselen?’

Van wijding van vrouwen tot priester of bisschop is in het document geen enkele sprake. Het document stelt onomwonden vast dat ‘uit statistieken blijkt dat vrouwen daarop ook niet zitten te wachten’. Maar, zo gaat het verder, ‘een realistische doelstelling zou kunnen zijn dat de kerk de deuren wijder opent voor vrouwen, zodat zij hun bijdrage kunnen leveren met hun kwaliteiten en ook met hun gevoeligheid, intuïtie, passie, zorgzaamheid, geïntegreerd met het mannelijke aspect’. het Vaticaan

Het was deze week ook toevallig precies honderd jaar geleden dat de eerste vrouw in het Vaticaan werd aangesteld. Anna Pezzoli werkte vanaf 1 februari 1915 – zo onopvallend mogelijk – op de restauratieafdeling van de kostbare Vaticaanse tapijten. Pas elf jaar later kwamen er meer – eveneens laagopgeleide – vrouwen. De eerste opvallende vrouw in Vaticaanse dienst was Hermine Speier. Deze niet-katholieke, joodse archeologe was in 1934 door het Duitse Archeologisch Instituut te Rome ontslagen en kreeg kort daarop een functie binnen de Vaticaanse archieven aangeboden.

Paus Franciscus broedt met de groep van negen kardinalen die hij als speciale adviseurs heeft aangesteld, sinds een aantal maanden op de hervorming van de Vaticaanse Curie. De vraag is hoe ver hij durft te gaan. Zijn voorganger, Benedictus XVI, stond op het standpunt dat het geven van leiding binnen de kerk onlosmakelijk verbonden is met het gewijde ambt. En dat betekent dus dat vrouwen daarvan uitgesloten blijven.

In de wandelgangen wordt al enige tijd gespeculeerd dat leken – en vooral vrouwen – belangrijkere posities binnen het Vaticaan toebedeeld kunnen krijgen. Een van de opties is het aanstellen van een echtpaar aan het hoofd van de pauselijke raad voor het Gezin. Toch zou een vrouw dan weer een man aan haar zijde nodig hebben om een rol van betekenis te mogen spelen. Zaterdag spreekt de paus de deelnemers van het congres toe. Naar die toespraak wordt door velen met spanning uitgekeken. Misschien horen we dan iets meer over de kijk van deze Latijns-Amerikaanse paus op de plaats van vrouwen in kerk en maatschappij. En heel misschien ook wel iets over de Vaticaanse hervorming, waar velen ongeduldig naar uitkijken.